

Розділ 2

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

CHAPTER 2

THEORY AND PRACTICE OF EDUCATION

УДК 377.018.43:004]:37.02

DOI 10.31376/2410-0897-2018-2-37-90-96

Лариса Михайлівна Петренко,
доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
лабораторії дистанційного професійного навчання
Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України,
e-mail: inlaf@ukr.net

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

У статті порушено проблему розроблення і використання теоретико-методологічних підходів до забезпечення дистанційного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Автор акцентує увагу на відмінності концептів «метод» і «науковий підхід», аналізує і визначає суть системного, інформаційного, модульно-компетентнісного наукових підходів у контексті дистанційного професійного навчання. Розкрито теоретичну і практичну значущість їх використання для системи дистанційного професійного навчання.

Ключові слова: дистанційне професійне навчання, системний науковий підхід, інформаційний науковий підхід, модульно-компетентнісний науковий підхід, кваліфікований робітник, професійний (професійно-технічний) заклад освіти.

Постановка проблеми. Перехід суспільства до розвитку економіки знань стимулює зростання потреби його громадян у глибоких знаннях та визначає необхідність створення більш ефективних умов набуття знань для максимально раціонального використання матеріальних, технічних, фізичних, психологічних, часових ресурсів особистості. У зв'язку з цим актуалізується значущість дистанційного навчання в усіх ланках безперервної освіти, що спонукає до пошуку різних шляхів і можливостей його впровадження як у навчальних закладах, так і безпосередньо на виробництві. Високий інтерес у суспільстві до цієї форми навчання зумовлений низкою чинників. Його використання орієнтовано на розв'язання однієї з найважливіших статей Конституції України – забезпечення права людини на освіту. Застосування дистанційного навчання сприяє створенню додаткових можливостей для підвищення кваліфікації без відриву від виробництва, організації інклюзивної освіти, вдосконаленню освітнього процесу шляхом своєчасного оновлення змісту навчання, методів викладання навчальних дисциплін і поширення знань, розширення доступу до всіх рівнів освіти тощо. Отже, актуальність науково-педагогічного і методичного супроводу дистанційного навчання в професійній освіті на часі й потребує нових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає змогу спостерігати, що в дослідженні дистанційного навчання увага науковців сьогодні більше зосереджується на розвитку педагогічної культури, формуванні готовності педагогів до його використання, методичному забезпеченні. Саме цим вирізняються доповіді учасників II Всеукраїнської конференції «Теорія і практика дистанційного навчання у професійній освіті», яка цього року проводилася лабораторією дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Необхідність визначення і обґрунтування дидактичних особливостей дистанційного навчання, розроблення теоретико-методологічних підходів до його здійснення, експертного оцінювання перспектив розвитку порушено в працях науковців і практиків: В. Аніщенка, О. Базелюка, В. Бикова, О. Воронкіна, І. Голуба, М. Горшеніної, Г. Єльнікової, С. Кравець, Г. Кулакової, В. Кухаренка, С. Литвинової, Л. Петренко, О. Спіріна, П. Стефаненка, Л. Сухаревої, О. Фірсової та інших. Проте методологічні підходи

до забезпечення дистанційного навчання в закладах професійної (професійно-технічної освіти) залишаються малодослідженими, що й визначило мету цієї статті: вивчити можливості використання системного, інформаційного, модульно-компетентнісного підходів до використання дистанційного професійного навчання в підготовці кваліфікованих робітників.

Виклад основного матеріалу. Педагогіка як наука використовує досягнення різних галузей знань, що різняться онтологічним змістом наукових теорій: психології, когнітології, акмеології, етики, естетики, герменевтики тощо. Процес формування наукової теорії реалізується в кінцевому результаті як компроміс між логікою і досвідом через встановлення певної динамічної рівноваги між ними. Звідси випливає, що будь-який науковий підхід має базуватись на певній науковій теорії [5, с. 40].

Якщо говорити про наукові підходи до забезпечення дистанційного навчання в професійних (професійно-технічних) навчальних закладах, то це своєрідний методологічний компас, що вказує напрям дослідження, вибір засобів пізнання педагогічних об'єктів і процесів. Він передбачає усвідомлення критичної важливості явищ, які не можна описати кількісно. У наукових працях поняття «підхід» використовується як сукупність ідей, принципів, методів, покладених в основу розв'язання проблем. Цю категорію часто зводять до розуміння методу. Так, у науковій літературі нерідко ототожнюють системний підхід і системний метод, з чим не погоджуються вчені. Наприклад, Г. Ібрагімов вважає, що науковий підхід є більш широким поняттям, ніж метод, і розуміє його як ідеологію і методологію «розв'язання проблеми, що розкриває основну ідею, соціально-економічні, філософські, психолого-педагогічні передумови, головні цілі, принципи, етапи, механізми досягнення цілей. Метод – більш вузьке поняття, яке містить знання про те, як діяти в тій чи іншій ситуації, для розв'язання того чи іншого завдання» [4, с. 361–362].

Відомо, що платформа Moodle розроблена на основі системного підходу. Вона так і називається – система управління змістом сайту (Content Management System – CMS). Вона складається з багатьох взаємопов'язаних між собою елементів, спрямованих на реалізацію однієї мети – організацію електронного навчання, що відповідає основним властивостям систем. Moodle ще називають інструментальним середовищем для розроблення як окремих онлайн-курсів, так і освітніх веб-сайтів. Цей проект був розроблений на основі теорії соціального конструктивізму та її використання для навчання. Отже, сама система дистанційного навчання базується на методологічних підходах. Порядок роботи з цією системою описаний в низці навчальних і методичних посібників, розроблених вітчизняними вченими: О. Анісімовим, Ю. Триусом, І. Герасименко, В. Франчук та іншими.

Водночас не можна не звернути увагу на те, що під дистанційним навчанням розуміють сукупність технологій, які забезпечують асинхронну або синхронну інтерактивну взаємодію учнів і викладачів та базуються на принципі самонавчання студента. Сьогодні вважається, що дистанційне навчання потребує переходу від класичної парадигми навчання, яка побудована на тому, що інформація учню представляється у вигляді абстрактної інформації, яка використовується в невідомих реальних умовах, до нової парадигми, що забезпечує безперервний процес інтелектуального розвитку і професійного становлення особистості [3, с. 23]. Відповідно, виникає суперечність між необхідністю запровадження нової (компетентнісної) парадигми навчання в дистанційну освіту та недостатньою розробленістю її теоретико-методологічних засад.

Дослідники проблем дистанційного навчання дотримуються думки, що основними завданнями сучасної теорії і практики дослідження, проектування і управління системами дистанційного навчання є опанування методології системного аналізу і синтезу. Зокрема, увага акцентується на розвитку системного мислення, яким, за результатами дослідження М. Горшеніної і О. Фірсової, володіють лише 2–3 % фахівців. Вони зазначають, що «під системним підходом прийнято розуміти методологічний напрям, який у цілісному процесі виокремлює за певним принципом певну групу елементів (систем) і розглядає їх взаємодію зсередини та із зовнішніми об'єктами» [3, с. 23]. Системний підхід дає можливість проникати в механізми об'єкта, який досліджується, уявити чітку картину взаємодії і зв'язків його складових частин. У теорії методу цей науковий підхід розглядається як єдність методологічної інтеграції і диференціації. Універсальність системного підходу вможливує використання його у дослідженнях різних проблем у різних сферах науки і практики. Цілком ймовірним є його використання в дослідженні дистанційного навчання.

Цінність системного підходу для методології науки полягає у формулюванні загальносистемних законів (співвідношення цілого і частини, емерджентності, взаємозв'язку структури і функції, функціональної цілісності системи, простоти і складності системи, обмеження різноманітності системи, закритих і відкритих систем тощо), що обумовлюють залежність між окремими сторонами і властивостями систем [7, с. 149].

Отже, вивчення дистанційного навчання з точки зору системного підходу як методологічної

основи вможливує виокремлення елементів, їх властивостей, кількісних і якісних характеристик; встановлення зв'язків між елементами, а також визначення особливостей функціонування і шляхів розвитку досліджуваного об'єкта. В якості таких елементів можуть розглядатися окремі процеси, сукупність певних подій, конкретний об'єкт, будь-які явища. Отже, це може бути дистанційне навчання. Наприклад, у науковій праці М. Горшеніної і О. Фірсової досліджуваній об'єкт представлений у вигляді пентади, яка поєднує в системі дистанційного навчання такі елементи:

ціль (в ній закладено результат, до якого прагне система; наразі це підготовка конкурентоздатного кваліфікованого робітника, спроможного швидко адаптуватися до мінливих соціокультурних та економічних умов, постійної самоосвіти і саморозвитку);

об'єкт управління (розглядається з трьох позицій: надсистема – система професійної (професійно-технічної) освіти; система – це сама система дистанційного навчання; підсистема – велика функціональна складова системи, наприклад, зміст підготовки майбутніх квіткарів в умовах дистанційного навчання);

зміст (може бути морфологічним – містить опис структури системи, призначення і розміщення її елементів як неподільного компонента системи, що часто дослідниками розглядається як недоцільність урахування в контексті аналітичного аналізу його внутрішньої будови; функціональним, що описує основні функції системи: освітню, методичну, науково-дослідну, аналітичну, організаційну тощо);

зв'язки (з точки зору кібернетики – це процес обміну інформацією, що регулює поведінку системи; філософії – взаємозумовленість існування явищ, розділених у просторі і часі; управління навчальним закладом – об'єкт управлінського впливу; побуту – те, що об'єднує об'єкти і властивості в єдине ціле, тобто утворює організаційну структуру; у системі дистанційного навчання всі зв'язки класифікують за: предметом – енергетичні, що переносять енергію між елементами системи, інформаційні – переносять інформацію, речові – переносять речовину і разом з нею енергію і інформацію; напрямом – прямі зв'язки, наприклад, інформація надходить від педагога до учня; зворотні – призначені для управління процесом навчання);

суб'єкт управління (управління функціонуванням системи – спрямоване на поточне забезпечення всіх процесів і здійснюється за допомогою стандартів, навчальних планів, посадових інструкцій, карт подій і заходів, методичних вказівок до виконання різних видів операційних дій, графіків консультацій тощо; управління розвитком системи – це зростання потенційної якості системи: реалізація програм навчання і підвищення кваліфікації педагогів, розвиток їхньої педагогічної культури, модернізація програмного і навчально-методичного забезпечення, удосконалення навчального процесу, педагогічних технологій, розроблення і використання електронних освітніх ресурсів тощо) [3, с. 24–25].

У якості критеріїв оцінювання результативності дистанційної системи навчання в досягненні визначеної цілі М. Горшеніна і О. Фірсова пропонують використати критерії: задоволеність учнів; задоволеність роботодавців; кар'єрне зростання випускників; готовність до самоосвіти і саморозвитку та інші. Проте, на наш погляд, цих критеріїв замало. Критерії мають відображати рівень якості використання кожного елемента системи дистанційного навчання як педагогом, так і учнем, а також рівень засвоєння кожного компонента професійної компетентності з тієї чи іншої професії. Адже професійна компетентність також є системою – системою знань (когнітивний компонент), умінь і навичок (операційно-діяльнісний компонент), професійних якостей, системою цінностей, притаманних певній професійній групі в суспільстві (мотиваційно-ціннісний компонент).

Відтак, використання системного підходу до вивчення системи дистанційного професійного навчання дає змогу:

виявити в ній певну множину компонентів, які при необхідності можуть розглядатися як окремі підсистеми досліджуваної системи з метою виявлення їх властивостей;

встановити зв'язки і субординаційні відносини між ними, тобто визначити ієрархію або побудувати організаційну мікроструктуру.

Зміст системи дистанційного професійного навчання визначається взаємодією та інтеграцією її компонентів, соціальним замовленням, вимогами суспільства і держави до особистості та результатів її професійної діяльності. Представлена теоретична модель даної системи відображає цілісність та якість цього об'єкта, уможливує прогнозування і розроблення подальшого сценарію її розвитку, проектування різних варіантів їх реалізації та містить механізм оцінювання розвиненості компонентів за визначеними і обґрунтованими критеріями.

Функціонування і розвиток системи дистанційного професійного навчання може бути результативним за умови використання інформаційного підходу, основний зміст якого полягає у виокремленні й дослідженні інформаційного аспекту дійсності. Суть інформаційного підходу як методологічної основи вивчення об'єктів, явищ і процесів досліджували М. Ващекін і Ю. Абрамов. Під інформаційним підходом вони запропонували вважати «проміжну ланку» між «філософією і

фундаментальними теоретичними методами соціальних наук. Він має першорядне значення для інформатики як теорії наукової інформації і науково-інформаційної діяльності» [2, с. 26].

Інформаційний підхід використовували Н. Рижова і О. Філімонова у визначенні інформаційно-аналітичної сфери діяльності фахівців як «найбільш широкий», тому що цей вид діяльності пов'язаний «з аналізом інформації й оперуванням різними видами інформаційних процесів: цілеспрямованим пошуком, збором, якісно-змістовим перетворенням (аналізом і обробкою) інформації та продуктивним її використанням для розв'язання завдань у предметній сфері, а також професійних і науково-дослідних завдань» [9, с. 261].

Доцільність використання інформаційного підходу для визначення змісту кожного компонента інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів доведено в наукових працях Л. Петренко [6; 7]. Інформаційний підхід до формування професійної культури майбутніх фахівців з фінансів і кредиту висвітлено в науковій праці О. Пілевич [8].

Таким чином, можна дійти висновку, що інформаційний підхід є не тільки методологічною основою розроблення змісту освітньої діяльності, але і його складовою, оскільки учнями набувається здатність працювати з різноманітною інформацією, перетворюючи її на знання, уміння і навички. У змісті навчання викладачем мають бути виокремлені концептуальні лінії та блоки формування професійної компетентності майбутніх робітників, наприклад квіткарів, токарів, автослюсарів та інших. Їх сутнісне наповнення слід висвітлювати в теоретичному і практичному навчальному матеріалі, що відображає спеціальні професійні знання і вміння. У практичній освітній діяльності – це програми навчання, навчально-методичне забезпечення тощо, які при дистанційному навчанні набувають нової якості.

За результатами багаторічного дослідження нами було сформульовано суть інформаційного підходу як сукупності «методів наукового пізнання, принципів, умов, які відображають інформаційний аспект дійсності, забезпечується інформатикою та реалізується у процесі інформаційно-аналітичної діяльності» [7, с. 154]. У контексті цього дослідження, на нашу думку, цілком правомірним буде вважати, що інформаційний підхід – це сукупність методів наукового пізнання, принципів, умов, які відображають інформаційний аспект дійсності, забезпечуються системою дистанційного професійного навчання та реалізуються в освітньому процесі.

Найхарактернішим аспектом освітньої діяльності є її зміст. Його добір не може здійснюватися самим суб'єктом з цілком об'єктивних причин – він «має ще до початку засвоєння вже володіти інформацією хоча б тією, що міститься у змісті обраного для засвоєння елементу об'єктивізованого досвіду людства» [10, с. 66]. А тому особливої ваги і специфічної складності набуває інформаційна основа добору змісту навчання з конкретної професії, що вказує на необхідність компетентного використання інформаційного підходу педагогами в системі дистанційного професійного навчання. Очевидно, що сьогодні варто відходити від думки, що у зв'язку зі стрімким зростанням різних наукових відомостей, фактів, їх кількість має збільшуватися в змісті навчання. Треба погодитися з Ю. Фокінім, що це не так. На його погляд, для цього існують три причини. Передусім нові наукові відомості здебільшого тлумачать вже наявні на новому, більш загальному рівні, що дає змогу відійти від необхідності вивчення великої кількості частковостей. Потім, вважає вчений, зовсім не обов'язково все нове, що з'являється в науці, автоматично переносити в зміст освіти, особливо зараз, в епоху інформатизації. Якісно-сміслові оброблення наукової інформації в навчальну є однією з педагогічних функцій. Насамкінець, він акцентує увагу на тому, що сутність дидактичної обробки наукової інформації полягає в її систематизації та генералізації (перетворенні розрізнених даних у систематизовані та згорнуті, які містять загальні ознаки). Узагальнені дані деталізуються лише за необхідності, що вможливорює зменшення кількості навчальної інформації порівняно з науковою [там само]. Зростання інформаційних потоків, обсягів наукової інформації спричиняє необхідність розвивати інформаційно-аналітичну компетентність педагогів, щоб раціонально використовувати час на якісно-сміслові перетворення отриманих з різних джерел відомостей, фактів, аналізувати події, стисло подавати навчальний матеріал і вчити цього учнів. Для цього дистанційне навчання має великий потенціал.

У зв'язку з постійними змінами в соціально-економічному розвитку країни, пов'язаними з проведенням реформ соціальної сфери, розвитком економіки, що стимулює впровадження інноваційних технологій на виробництві, відкриття нових підприємств, які потребують фахівців нових професій, а також необхідністю визнання і реагування на різноманітність потреб усіх тих, хто навчається, актуальними стають гнучкі індивідуалізовані освітні технології. На думку В. Аніщенка, вони мають реалізовуватися в системі відкритого професійного навчання на модульно-компетентній основі. Запровадження модульного навчання в систему дистанційної освіти внаормовано Наказом Міністерства праці та соціальної політики і Міністерства освіти і науки «Про затвердження Положення про професійне (професійно-технічне) навчання на основі модульної технології». У цьому Положенні модульна система

професійного (професійно-технічного) навчання визначається як гнучка педагогічна технологія організації процесу навчання, в основу якої покладено опанування особою модульних навчальних блоків у визначеній професії за індивідуальною освітньою траєкторією. Метою даної системи є забезпечення мобільності осіб у процесі навчання, формування та розвитку професійних компетентностей особи, необхідних для виконання завдань та обов'язків за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та перспектив кар'єрного зростання впродовж професійної діяльності.

У цьому контексті В. Аніщенко визначає суть модульно-компетентнісного підходу до організації і здійснення відкритого професійного навчання, яка, на його думку, полягає в забезпеченні «опрацювання навчальних модулів, які відповідають за змістом окремим структурним часткам роботи, що мають логічно завершений характер, технологічну послідовність просування від початку до завершення та таких, що не поділяються в подальшому на більш дрібні технологічні частини» [1, с. 205]. Такий науковий підхід доцільно використовувати в дистанційному професійному навчанні, що сьогодні доведено практикою в процесі проведення науково-експериментальної роботи в Роменському вищому професійному училищі.

В основу навчальної програми, яка реалізується в системі дистанційного навчання, має закладатися модульний принцип. Реалізація цього принципу вможливує формування навчального плану із набору незалежних навчальних курсів. У такому разі він відповідатиме індивідуальним або груповим потребам. Його використання зробить дистанційне професійне навчання доступним і цікавим для різних груп майбутніх кваліфікованих робітників – тих, що вже отримали робітничу професію, але мають намір підвищити кваліфікацію; тих, хто виявив бажання отримати нову професію; тих, для кого підходить інклюзивна освіта тощо.

Висновки. Таким чином, дистанційне професійне навчання має забезпечуватися інтеграцією методологічних підходів, серед яких пріоритетними є системний, інформаційний та модульно-компетентнісний. Їх використання робить цю форму навчання більш ефективною, що доведено результатами наукових досліджень і практикою професійної освіти і навчання.

Подальших розвідок у цьому напрямі потребує використання таких наукових підходів, як соціально-реконструкціоністський, який за своєю суттю відповідає базовій основі розроблення платформи Moodle, та практико-орієнтований, що потребує використання низки інноваційних педагогічних технологій і розроблення імітаційних програм.

Список використаних джерел та літератури

1. Аніщенко В. М. Упровадження відкритого професійного навчання населення на модульно-компетентнісній основі / В. М. Аніщенко // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання : збірник матеріалів XII звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 5–19 березня 2018 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. – К. : ІПТО НАПН України, 2018. – С. 204–206.
2. Ващекин Н. П. Информационная деятельность и мировоззрение : монография / Николай Павлович Ващекин, Юрий Федорович Абрамов. – Иркутск : Иркут. ун-т, 1990. – 296 с.
3. Горшенина М. В. Дистанционное обучение с точки зрения системного подхода / М. В. Горшенина, Е. Ю. Фирсова // Вестник Самарского государственного технического университета. Серия: Психолого-педагогические науки. – 2011. – № 2. – С. 23–26.
4. Ибрагимов Г. И. Компетентносный подход в профессиональном образовании / Г. И. Ибрагимов // Educational Technology & Society. – 2007. – № 10 (3). – Р. 361–365.
5. Островерхова Н. М. Теоретико-методичні засади аналізу якості уроку як педагогічної системи : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.09 / Надія Михайлівна Островерхова ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2010. – 419 с.
6. Петренко Л. М. Інформаційний підхід до визначення змісту підвищення кваліфікації керівників професійно-технічних навчальних закладів / Л. М. Петренко / Професійне навчання на виробництві : зб. наук. праць. – 2015. – Вип. VI. – С. 34–41.
7. Петренко Л. М. Теорія і методика розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Лариса Михайлівна Петренко ; Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ, 2014. – 385 с.
8. Пілевич О. А. Формування професійної культури майбутніх фахівців з фінансів і кредиту : методичні рекомендації / О. Пілевич. – Київ : ТОВ «Видавничий центр «Логос Україна», 2017. – 112 с.
9. Рыжова Н. И. Содержание подготовки к информационно-аналитической деятельности для учителя информатики в контексте его обучения информационному моделированию / Н. И. Рыжова, Е. В. Филимонова // Мир науки, культуры, образования. – 2009. – № 3. – С. 259–264.

10. Фокин Ю. Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: методология, цели и содержание, творчество : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений / Юрий Георгиевич Фокин. – М. : Академия, 2002. – 224 с.

Лариса Михайловна Петренко,

доктор педагогических наук, старший научный сотрудник,
ведущий научный сотрудник лаборатории
дистанционного профессионального обучения
Института профессионально-технического обучения
НАПН Украины,
e-mail: inlaf@ukr.net

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОБЕСПЕЧЕНИЮ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО (ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО) ОБРАЗОВАНИЯ

В статье поднимается проблема разработки и использования теоретико-методологических подходов к обеспечению дистанционного обучения в учреждениях профессионального (профессионально-технического) образования. Автором акцентируется внимание на различии концептов «метод» и «научный подход», анализируется и определяется суть системного, информационного, модульно-компетентностного научных подходов в контексте дистанционного профессионального обучения. Раскрывается теоретическая и практическая значимость их использования для системы дистанционного профессионального обучения.

Ключевые слова: дистанционное профессиональное обучение, системный научный подход, информационный научный подход, модульно-компетентностный научный подход, квалифицированный рабочий, профессиональное (профессионально-техническое) учебное заведение.

Larysa Petrenko,

Leading Researcher
at the Laboratory of Distance Professional Training
of the Institute of Vocational Education and Training
of the National Academy of Educational Sciences
of Ukraine, Doctor of Pedagogical Sciences,
Senior Researcher,
e-mail: inlaf@ukr.net

THEORETICAL-METHODOLOGICAL APPROACHES TO PROVIDING REMOTE TRAINING IN PROFESSIONAL (PROFESSIONAL AND TECHNICAL) EDUCATION ESTABLISHMENTS

Introduction. *The transition of society to the development of knowledge economy stimulates the growth of the needs of its citizens in the deep knowledge and determines the need to create more effective conditions for acquiring knowledge for the most rational use of material, physical, psychological, time resources of the individual. This requirement corresponds to distance vocational training.*

Methods. *Analysis, systematization and synthesis of the results of the study of scientific sources; observation of the activities of teachers and students in distance learning; the argumentation of the feasibility of using systemic, informational and modular-competence approaches in provision of distance professional training.*

Results. *The essence of system, information and modular-competent approaches in the context of distance professional training is determined.*

Originality. *The ways of using methodological approaches and their practical application in provision of distance professional training in professional (vocational) education establishments are described: definition of purpose, development of training contents, selection of criteria of evaluation.*

Conclusion. *Distance professional training should be ensured by the integration of methodological approaches, among which the priority should be defined: systemic, informational and modular-competence. Their use makes this form of training more effective, as evidenced by the results of scientific research and practice of training skilled workers.*

Referens

1. Anishhenko V. M. Uprovadzhennya vidkry`togo profesijnogo navchannya naselelnnna na modul`no-kompetentnisnij osnovi / V. M. Anishhenko // Naukovo-metody`chne zabezpechennya profesijnoyi osvity` i navchannya : zbirny`k materialiv XII zvitnoyi Vseukrayins`koyi naukovo-prakty`chnoyi konferenciyi (m. Ky`yiv,

- 5–19 bereznya 2018 r.) / Instytut profesijno-texnichnoyi osvity` NAPN Ukrayiny` / za zag. red. V. O. Radkey`ch. – K. : IPTO NAPN Ukrayiny`, 2018. – S. 204–206.
2. Vashheky`n N. P. Y`nformacy`onnaya deyatel`nost` y` my`rovozzreny`e : monografy`ya / Ny`kolaj Pavlovy`ch Vashheky`n, Yury`j Fedorovy`ch Abramov. – Y`rkutsk : Y`rkt. un-t, 1990. – 296 s.
3. Gorsheny`na M. V. Dy`stancy`onnoe obucheny`e s tochky` zreny`ya sy`stemnogo podxoda / M. V. Gorsheny`na, E. Yu. Fy`rsova // Vestny`k Samarskogo gosudarstvennogo texny`cheskogo uny`versy`teta. Sery`ya: Psy`xologo-pedagogy`chesky`e nauky`. – 2011. – № 2. – S. 23–26.
4. Y`bragy`mov G. Y`. Kompetentnosny`j pohod v professy`onal`nom obrazovany`y` / G. Y. Y`bragy`mov // Educational Technology & Society. – 2007. – № 10 (3). – R. 361–365.
5. Ostroverxova N. M. Teorety`ko-metody`chni zasady` analizu yakosti uroku yak pedagogichnoyi sy`stemy` : dy`s. ... d-ra ped. nauk : 13.00.09 / Nadiya My`xajlivna Ostroverxova ; In-t pedagogiky` APN Ukrayiny`. – K., 2010. – 419 s.
6. Petrenko L. M. Informacijny`j pidxid do vy`znachennya zmistu pidvy`shhennya kvalifikaciyi kerivny`kiv profesijno-texnichny`x navchal`ny`x zakladiv / L. M. Petrenko / Profesijne navchannya na vy`robny`cztvi : zb. nauk. pracz`. – 2015. – Vy`p. VI. – S. 34–41.
7. Petrenko L. M. Teoriya i metody`ka rozvy`tku informacijno-analy`chnoyi kompetentnosti kerivny`kiv profesijno-texnichny`x navchal`ny`x zakladiv : dy`s. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04 / Lary`sa My`xajlivna Petrenko ; In-t prof.-texn. osvity` NAPN Ukrayiny`. – Ky`yiv, 2014. – 385 s.
8. Pilevy`ch O. A. Formuvannya profesijnoyi kul`tury` majbutnix faxivciv z finansiv i kredy`tu : metody`chni rekomendaciyi / O. Pilevy`ch. – Ky`yiv : TOV «Vy`davny`chy`j centr «Logos Ukrayina», 2017. – 112 s.
9. Ryzhova N. Y`. Soderzhany`e podgotovky` k y`nformacy`onno-analy`ty`cheskoj deyatel`nosti dlya uchy`telya y`nformaty`ky` v kontekste ego obucheny`ya y`nformacy`onnomu modely`rovany`yu / N. Y. Ryzhova, E. V. Fy`ly`monova // My`r nauky`, kul`tury, obrazovany`ya. – 2009. – № 3. – S. 259–264.
10. Foky`n Yu. G. Prepodavany`e y` vospy`tany`e v vysshej shkole: metodology`ya, cely` y` soderzhany`e, tvorchestvo : ucheb. posob. dlya stud. vyssh. ucheb. zavedeny`j / Yury`j Georgy`evy`ch Foky`n. – M. : Akademy`ya, 2002. – 224 s.

Отримано редакцією 16.05.2018 р.

УДК 377.091.33-051:37.018.46:[005.336.2.-027561]

DOI 10.31376/2410-0897-2018-2-37-96-103

Євдокія Іванівна Горбан,
аспірантка Інституту професійно-технічної
освіти НАПН України,
e-mail: GorbanEI@i.ua

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕТОДИСТІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено аналіз методологічних підходів до проблеми розвитку професійної компетентності методистів закладів професійної (професійно-технічної) освіти в міжкурсовий період підвищення кваліфікації. Зокрема, проаналізовано компетентнісний, аксіологічний, системний, акмеологічний, синергетичний, екзистенційний, контекстний, андрагогічний, технологічний та особистісно-розвивальний методологічні підходи, які, на думку автора, відображають певний погляд на об'єкт, а також певну процедуру побудови дослідницького циклу, дослідницьку стратегію щодо реалізації означеної проблеми.

Ключові слова: професійна (професійно-технічна) освіта, розвиток, компетентність, професійна компетентність, методологічний підхід, методична діяльність, методисти.

Постановка проблеми. Забезпечення неперервного й цілеспрямованого професійного розвитку педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до сучасних вимог зумовлює необхідність концептуальних змін. Реалізація державних вимог у сфері освіти багато в чому залежить від методичної служби, покликаної збагачувати кадри педагогічними знахідками, підтримувати в педагогічному колективі дух творчості, прагнення до пошуку, давати змогу молодим педагогам оволодівати педагогічною майстерністю, розвивати їхній потенціал, оскільки саме їм належить ключова роль у модернізації та оновленні системи освіти. За таких умов методисти закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) мають бути інноваційно спрямовані, компетентісно озброєні, технологічно обізнані.